

BLASIU DE MURON

Zoltan Iusztin

Cuvinte-cheie: *comitatul Timiș, instituții administrative, nobilime provincială, procurator, jude al nobililor.*

După cum s-a mai afirmat cu alte ocazii, Banatul de câmpie a reprezentat un sector al spațiului cuprins între Mureș și Dunăre în care aspectele politice și judiciare ale lumii medievale au cunoscut o intensitate mai puternică, în comparație cu zonele intracolinare și montane¹. În pofida acestor realități, documentele păstrate nu aduc suficiente informații care să redea pulsul complet al vieții și nici nu fac posibilă prezentarea întregii activități întreprinse de nobilimea provincială care nu s-a evidențiat prin numărul mare de posesiuni și moșii.

Prin urmare în studiul de față încercăm reconstituirea – în limitele posibile – a unei activități juridice sau chiar a unei cariere realizate prin intermediul instituțiilor comitatense. Spațiul de cercetare se rezumă la comitatul Timiș, iar subiectul este reprezentat de nobilimea provincială. Ca metodologie se impune cercetarea critică a izvoarelor documentare și coroborarea lor cu rezultatele cercetărilor arheologice.

Introducere.

În peisajul comitatului Timiș s-au remarcat câteva familii nobiliare din rândul cărora au provenit o serie întreagă de membri ce au îndeplinit diverse funcții administrative sau au activat în cadrul instituțiilor juridice. În studiul de față ne rezumăm doar la familia Muron, despre care primele informații concrete ne parvin începând cu secolul al XIV-lea.

Acest antroponim nu era unul foarte răspândit, fiind menționat doar în câteva cazuri. Există o mărturie cu privire la adunarea provincială din

---

¹ A. Magina, *Un nobil sârb în Banatul secolului al XV-lea: Miloš Belmužević*, în AB, serie nouă, nr. XVIII, p.135-138; L.Boldea, *Nobili și cnezi bănățeni – Noi reflecții asupra unor mutații sociale (1350-1450)*, în AB, serie nouă, nr.XVI, p..138-139; *Idem*, *Un secol din evoluția unui domeniu feudal al Banatului de câmpie: Domeniul familiei nobile Danciu de Macedonia*, în AB, serie nouă, nr. XVIII, p.123-124.

Transilvania, din anul 1288, unde a fost prezent un personaj a cărui nume nu s-a mai păstrat, însă știm că pe tatăl său îl chema Muron².

O altă formă a numelui este Moron așa cum apare menționat, într-un document din anul 1293, unul dintre nobilii ce se judecau în fața capitlului din Agria³.

În ceea ce privește cazul nostru, se pune întrebarea dacă localitatea a fost denumită după antroponimul familiei sau din contră, nobilii au integrat toponimul în titulatura lor, practică larg răspândită în perioadă. Unele opinii sugerează că antroponimul pare a fi anterior toponimului, în situația în care existența așezării este dedusă din titulatura nobililor⁴. Până la începutul secolului al XIV-lea nu există nicio mențiune cu privire la familie sau sat, despre acesta din urmă primul indiciu apărând în dijmele papale din 1333⁵. Evident, între toponimul Mora, menționat în document și denumirea Muron, există o anumită similitudine, însă nu putem afirma sigur că este vorba despre aceeași așezare. Cele mai concrete indicii despre existența satului sunt aduse de un document din anul 1318, care menționează cinci nobilii ce purtau această denumire⁶, iar un altul, contemporan al lor este amintit, în anul 1346⁷. După cum observăm, în această perioadă familia Muron era destul de numeroasă și probabil avea mai multe ramuri, însă este imposibil să aflăm care erau legăturile de rudenie dintre nobilii menționați. Posibilitatea ca ei să fi fost frați este destul de mare, în contextul în care erau contemporani, însă, doar în cazul lui Iacov aflăm că pe tatăl său îl chema Mihai⁸. Datele sunt suficiente pentru a sublinia că avem de a face cu o familie autohtonă, care nu se așezase în Banat în urma metamorfozelor politice declanșate de schimbarea dinastiei, motiv ce poate fi explicat și de implicarea membrilor săi doar în activitățile instituțiilor comitatense și imposibilitatea de a-și construi cariere politice până în secolul al XV-lea.

Prin urmare familia se afla în Banat, cel puțin din a doua jumătate a secolului al III-lea, când a viețuit Mihai și posedea în devălmășie așezarea Muron, care probabil fusese denumită după un strămoș comun, în contextul în care antroponimul este considerat de origine maghiară⁹.

Cu toate că majoritatea numelor membrilor familiei provin din calendarul catolic, există câteva antroponime care nu au rezonanță maghiară, în special cele timpurii¹⁰.

² Fejér, V/3, p.434.

³ Fejér, VII/5, p.520.

⁴ Milleker B., *Délmagyarország középkori földrajza*, Temesvár, 1915, p.214.

⁵ Mon. Vat. Hun I/1, p.146.

⁶ Temes.35.

⁷ DI.91.376.

⁸ Temes.35.

⁹ R. Crețan, V. Frățilă, *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, 2007, p.320.

¹⁰ Buda, Lukachyo sau Konya.

Așezarea.

O serie întreagă de informații sugerează că vatra satului medieval Muron s-a aflat în apropierea satului actual Murani, unde au fost identificate cinci situri arheologice, sau este identică cu a acestuia¹¹. Fără a exclude o evidentă continuitate toponimică, apreciem că există posibilitatea ca vatra satului medieval să nu corespundă cu cea a localității moderne, în special datorită sistematizărilor austriece. Desigur, primii cercetători care au studiat toponimia locală nu au exclus continuitatea de locuire între satul medieval și cel modern¹², însă s-a evitat o afirmație directă¹³. Totuși, informațiile furnizate de hărțile iosefine demonstrează că vatra satului Muron nu s-a aflat pe locul actualului Murani, ci la aproximativ 3 km nord-vest de acesta, ipoteză pe care a înșușit-o Engel Pál¹⁴. Pe de altă parte cercetările moderne consemnează că în această zonă, mai precis la 2,3 km NNV de satul modern se află punctul Darșele (Derse)¹⁵, așezare care se număra printre cele 10 posesiuni ale episcopiei de Cenad, din comitatul Timiș, în anul 1421¹⁶. În aceste condiții între vetrele celor două sate nu exista nici măcar o distanță de 1 km, fapt ce pare improbabil. Mai mult, ultimele cercetări nu au scos la iveală niciun sit arheologic pe locația presupusei vetre a satului, în schimb au fost identificate, în apropiere alte două proprietăți ale episcopiei: Acead (Achad) și Măgheruș (Monyaros/Mogzaros)¹⁷. Dacă despre prima așezare știm că este situată la 5,6 km SV de Murani¹⁸, în cazul celei de a doua există o anumită problemă. Au fost identificate două situri cu acest nume, aflate la aproximativ 1 km distanță, pe aceeași direcție. Punctul Măgheraș (1) este situat la 1 km SV față de Murani, iar potrivit cercetătorilor corespunde unei așezări medievale, care poate fi martoră a fenomenului de roire a satului modern. Punctul Măgheraș (2) este mai departe cu 1,3 km și reprezintă o așezare fortificată (sau așezare cu fortificație), cu un perimetru de aprox. 1,5 km, iar fortificația cu val și șanț de apărare pare să fie patrulateră cu laturile incintei de aprox. 60 x 70 m¹⁹. Nu excludem posibilitatea ca una dintre aceste două așezări să corespundă cu vatra satului Muron, în situația în care locația sigură a satului Măgheraș nu poate fi stabilită în momentul de față. Desigur un interes deosebit îl reprezintă punctul Măgheraș (2), care la o primă descriere ar corespunde cu reședința unei familii destul de numeroase și cu o putere economică și politică specifică nobilimii

¹¹ D. Micle, L. Măruia, L. Dorogostaiski, *Noi descoperiri arheologice de teren în zona de NV a Banatului, acoperită de Câmpia Vingăi și Dealurile Lipovei (I)*, în SIB, nr. XXX-XXXI, p.21-24.

¹² Milleker B., *op. cit.*, p.214.

¹³ Csánki D., *Magyarország Történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, 1890, (CD).

¹⁴ MindMap, CD.

¹⁵ D. Micle, L. Măruia, L. Dorogostaiski, *art. cit.*, în SIB, nr. XXX-XXXI, p.21-22.

¹⁶ DI. 11.118.

¹⁷ D. Micle, L. Măruia, L. Dorogostaiski, *art. cit.*, în SIB, nr. XXX-XXXI, p.22-23.

¹⁸ *Ibidem*, p.22.

¹⁹ *Ibidem*, p.23.

provinciale. Însă, până la obținerea unor informații concrete, care să dovedească că respectiva întăritură reprezintă o biserică de piatră sau o fortificație nobiliară nu putem avansa nicio ipoteză, deoarece există posibilitatea ca situl să fie o așezare preistorică.

Prin urmare identificarea vetrei satului Muron se dovedește dificilă, mai ales că această zonă, în special teritoriul situat la vest de Murani marchează un domeniu al episcopiei de Cenad, care cumula 10 sate. Fără îndoială că așezarea nu se număra printre proprietățile eclesiastice, astfel că poziția sa trebuie căutată undeva la est de moșie. Până la obținerea unor informații concrete identificarea vetrei sale rămâne incertă, motiv pentru care niciuna dintre ipotezele prezentate nu pot fi anulate, nici cea cu privire la suprapunerea satului Murani peste vatra așezării medievale. Pe de altă parte cercetările viitoare vor avea de investigat posibilitatea ca satul Muron să se fi aflat la est de localitatea modernă.

...hominem comitis necnon... iudicibus.

Pentru studiul de față nu am avut în vedere prezentarea activității tuturor membrilor familiei, ci doar surprinderea profesiilor practicate de Blasiu, despre care primele informațiile provin de la începutul secolului al XV-lea. Nu știm din ce ramură a familiei – care începând din această perioadă devine tot mai numeroasă²⁰ – făcea parte și nici filiația sa, situație resimțită și de contemporanii săi.

În primul document care atestă numele său există dovada că numele tatălui său a fost omis din necunoștință de cauză. Actul emis de scaunul de judecată din Timiș păstrează ortografia *Blasium filium de Muron*²¹. De asemenea, nu știm nici ce legătura de rudenie avea cu Anton, Dumitru, Grigore sau Clement²², însă este cert că a fost contemporan cu Dominic, Ioan și fiii lui Konya²³, Ștefan și Paul²⁴.

Prima funcție pe care i-au atribuit-o documentele este cea de trimis al scaunului de judecată, la fața locului pentru a-l cita pe Petru Parvus, oficial de Ghilad în urma plângerii nobililor de Ozlar²⁵. Desigur citarea unui pârât în fața forului judiciar era îndeplinită de persoane consacrate, având calitățile de oameni ai vicecomitelui, juzii nobiliari sau oameni ai comitatului²⁶, însă izvorul nu face nicio referire la funcția sa.

²⁰ vezi tabelul I.

²¹ DI. 42.851.

²² Temes.607-608.

²³ Temes.103; DI.52418.

²⁴ Temes.235, 462.

²⁵ Temes. 367.

²⁶ C. Tóth Norbert, *Szabolcs megye működése a Zsigmond-korban, Nyíregyháza*, 2008, p.68-70.

Potrivit decretului din anul 1323, cei care erau responsabili cu întreprinderea cercetărilor la fața locului sau cu conducerea lor erau oamenii vicecomiților și juzii nobililor²⁷. Astfel, fiecare dintre cei doi reprezentanți trebuiau să participe la investigații. Dacă aceste realități erau valabile la începutul secolului al XIV-lea, se pare că în veacul următor această indicație nu va mai fi respectată. În practică scaunele de judecată vor mandata doar un reprezentant al vicecomiților sau al juzilor, care să se deplaseze pe teren. Tocmai, această realitate ne împiedică să aflăm calitatea lui Blasiu, omisă de document, care nu mai menționează vreun alt însoțitor, însărcinat să-l ajute la efectuarea cercetării. Interesant este că în aceeași perioadă, mai exact în anul 1408 își desfășura activitatea un alt membru al familiei, Francisc, fiul lui Emeric²⁸.

Asemeni lui Blasiu, nici despre el nu știm ce funcție a deținut, dar în anul respectiv a întreprins două cercetări la fața locului. Desigur aceste dovezi ne tentează să-l identificăm pe unul dintre cei patru juzi din anul menționat, dar nu putem omite posibilitatea el să fi avut calitatea de om al vicecomitelui sau al scaunului de judecată.

Totuși, în cadrul familiei Muron exista deja o anumită tradiție ca un membru să fie cooptat în cadrul activităților instituțiilor comitatense. Ioan, fiul lui Ilie este primul reprezentant, cunoscut al familiei, care a fost delegat de scaunul de judecată să întreprindă cercetări la fața locului. Spre deosebire de Blasiu, acesta este numit de cei care au emis actul, *ex nobis duos vos ydoneos ac fidedignas și nobiles hominem nostrum*²⁹. După cum se poate observa, Ioan nu a fost trimis singur, ci împreună cu Ioan Hog de Nemeti, dar în afara apelativelor menționate, documentul nu mai aduce nicio informație legată de calitatea celor doi. Nu suntem înclinați să credem că cei doi erau juzi ai nobililor deoarece lipsește această mențiune, iar forul judiciar justifică trimiterea lor prin faptul că îi considera vrednici și demni de această sarcină. Prin urmare cei doi puteau fi oameni ai vicecomitelui sau ai scaunului de judecată. Totuși, situația lor rămâne incertă datorită formulei *ex nobis*. Această mențiune dovedește că cei doi erau membri deplin ai forului comitatens de judecată și prin urmare nu puteau avea altă calitate decât cea de juzi nobiliari, deoarece vicecomiții nu luau parte la cercetări. Nu excludem nici posibilitatea ca în calitate de oameni ai vicecomitelui sau ai forului judiciar să fi luat parte la judecățile și ședințele acestuia.

Din alt punct de vedere putem aprecia că doar unul dintre cei doi a fost om al vicecomitelui, iar celălalt jude nobiliar. Potrivit decretului emis

²⁷ DRH, I, p.75.

²⁸ Zs.II/2.6102, 6469.

²⁹ DI.91.376.

de Carol Robert, discutat mai sus știm că pentru efectuarea cercetărilor erau mandatați câte un om al vicecomitelui și unu sau doi dintre cei patru juzi. Din acest punct de vedere ar rezulta că Ioan avea calitatea din urmă, fiind menționat după omul vicecomitelui. Totuși, rămâne dificil de stabilit cu exactitate funcția sa, însă dintre toate posibilitățile discutate apreciem că ultima se poate apropia cel mai mult de adevăr, mai ales că activitatea sa se desfășura la două decenii de la emiterea decretului.

Un alt membru al familiei care a practicat aceeași slujbă fost Ioan Muron, dar în afară de o singură mențiune cu privire la întreprinderea unei cercetări, în anul 1467³⁰, nu mai deținem alte informații despre el.

Până la sfârșitul secolului al XV-lea mai există informații cu privire la activitate unui singur reprezentant al clanului Muron: Valentin. Față de precedenți, consemnarea sa este deosebită, deoarece documentul îl numește *judicem nobilium*³¹. Cu toate că a activat la un veac și jumătate de la menționarea primului reprezentant, a cărui activitate prevedea efectuarea cercetărilor în numele scaunelor de judecată, Valentin poate reprezenta o dovadă concretă că și ceilalți patru predecesori ai săi au fost juzi ai nobililor, iar prin urmare, în familia lor a existat o tradiție în cea ce privește această profesie.

Însă, cei din neamul Muron nu au deținut doar slujba de juzi ai nobililor. Mulți dintre ei s-au remarcat în calitate de oameni ai regelui³² sau i-au reprezentat pe diferiți nobili în fața forurilor de judecată³³.

Procurator.

Cel mai bun exemplu este însuși Blasiu, care după îndeplinirea mandatului de jude al nobilimii sau de om al vicecomiților, își continuă cariera exercitând profesia de *procurator* al unei familii nobiliare. Este vorba de cunoscuta familie de Gherteniș, în slujba căreia s-a aflat cel

---

³⁰ DI.16.552.

³¹ DI.18.743.

³² Temes.119, 138, 504-505, 527.

³³ Temes.103, 427, 523.

puțin patru ani. Din cauza curențelor informațiilor documentare nu știm cu ce s-a ocupat Blasiu timp de 9 ani, dar începând cu anul 1414 și până în 1418 el a activat în permanență ca procurator.

Potrivit ultimelor studii care au avut în vedere familiaritatea, funcțiile de vicecomiți, castelani sau procuratori erau exercitate de slujitorii sau slujbașii nobilimii înstărite, care prin aceste activități își îmbogățeau sursele de venit și nu se limitau doar la câștigul furnizat de propriile domenii, care în multe situații se dovedeau insuficiente pentru nivelul de trai specific nobilimii de rang mediu³⁴. Prin urmare exista o tendință evidentă în rândul nobilimii provinciale de a promova pe scara socială prin contractarea oricăror slujbe oferite de magnați, iar în cel mai bun caz de rege. Evident, din acest punct de vedere, calitatea de procurator poate fi identificată cu statutul de familiares, deoarece acela care își reprezenta patronul în fața forurilor de judecată nu poate fi decât unul “de-al casei”³⁵. Totuși, informațiile deținute sugerează că această profesie nu era practică, doar de nobilimea mărunță și săracă, ci și de nobilii destul de înstăriți. Astfel, chiar unul dintre cei pe care i-a reprezentat Blasiu la judecăți, Andrei, fiul lui Andrei Chep de Gherteniş a fost ales *procurator* al unei rude apropiate³⁶. Și în rândul familiei Himfy există un asemenea caz, Petru, fratele banului Benedict și-a început cariera în calitate de *famulus et procurator* al lui Pousa de Zeer, în slujba căruia s-a aflat cel puțin 5 ani³⁷.

Fără dorința de a impune o ipoteză cu caracter general, apreciem că există suficiente dovezi pentru a demonstra că nu toți procuratori erau familiari, ci exista practica în rândul unora dintre nobili să reprezinte, în schimbul unui venit, care în unele situații era achitat în bani³⁸, diferite părți aflate în litigii, în contextul în care familiaritatea din regatul maghiar nu comporta aceleași relații ca feudalismul apusean³⁹. Pe de altă parte exemplul familiei Himfy dovedește că slujba de procurator reprezenta o rampă de lansare spre funcții superioare sau constituia începutul unei cariere, care se putea finaliza cu statutul de baron.

Revenind la costurile aferente slujbei, subliniem că acestea erau destul de ridicate după cum rezultă și din numărul mare de proceduri juridice care presupuneau anumite cheltuieli. În primul rând calitatea de procurator era obținută în fața forurilor

³⁴ C. Popa-Gorjanu, *Despre familiars și familiaritas în cazul familiei Himfi*, în *Apulum*, vol. XLIV, p.364-366.

³⁵ *Ibidem*, p.365.

³⁶ *Temes*.590.

³⁷ C. Popa-Gorjanu, *art. cit.*, în *Apulum*, p.368-369.

³⁸ *Ibidem*, p.377.

³⁹ *Ibidem*, p.363-365.

de judecată sau a locurilor de adeverire, în schimbul unei sume de bani. Evident, cei care plăteau era nobilii care-și alegeau apărătorii. Astfel a procedat și Andrei, fiul lui Andrei Chep de Ghertenis, în fața capitlului din Cenad, în noiembrie 1418, când și-a ales oamenii care să-l reprezinte în toate pricinile avute⁴⁰.

Însă, documentele emise de locurile de adeverire se pare că nu garantau calitatea de procurator o perioadă lungă de timp. După cum observăm, în anul 1415, Blasiu a fost împuternicit de două capitluri distincte, pentru a-și putea exercita slujba⁴¹. Dacă, în luna mai, el s-a prezentat la Vișegrad cu un document emis de capitlul din Cenad⁴², în a doua jumătate a anului, statutul său juridic era garantat de capitlul din Arad⁴³. Situația poate fi surprinsă și doi ani mai târziu, când însuși Sigismund, iar mai apoi capitlul de Arad îi oficializează calitatea de procurator⁴⁴. Aceste dovezi sunt suficiente pentru a concluziona că un act care valida o asemenea slujbă era valabil, cel mult, 6 luni de zile, însă în cazul comitatului Timiș există o mărturie care sugerează că perioada de activitate era de un an de zile. Este vorba de documentul ce atestă alegerea reprezentanților lui Gabriel de Zeer, care erau împuterniciți să-l apere în toate pricinile sale, pe următorul an⁴⁵. Prin urmare durata de valabilitate a unor asemenea documente trebuie să fi fost între 6 luni și un an de zile, perioadele mai lungi de peste 2 ani fiind excluse.

Desigur cele mai mari cheltuieli aveau loc cu finanțarea deplasărilor între diferitele foruri judiciare. În cazul unui drum lung procuratorului trebuia să i se asigure hrană, cai și locuri de odihnă. Nu excludem posibilitatea ca ei să fi avut însoțitori sau gardă proprie, fapt ce însemna multiplicarea costurilor.

Spre exemplu, pentru a-l apăra pe Iacov de Ghertenis în pricina cu Ladislau de Beregsău, Blasiu s-a deplasat până la Vișegrad, în fața palatinului⁴⁶. Mai mult în intervalul 1414-1415 itinerariul său poate fi reconstituit astfel: Titel⁴⁷ – Vișegrad – Cenad – .... – Cenad – Vișegrad – Arad – Vișegrad. Desigur acesta propunere reprezintă, doar un fragment al întregului său itinerariu și este tributară, în proporție de 100% informațiilor documentare păstrate, dar este suficientă pentru a reliefa distanța formidabilă pe care trebuia să o străbată *procuratorul* și perioada mare de timp necesară unui asemenea drum.

⁴⁰ Temes. 556.

⁴¹ vezi tabelul I.

⁴² Temes. 513; Zs.V.571.

⁴³ Zs.V.993; D1.53.845.

⁴⁴ Temes.530, Zs.VI.71; Temes. 534, Zs.VI.816.

⁴⁵ D1.92.534; Zs.VI.2376.

⁴⁶ Temes. 484.

⁴⁷ Nu știm în ce măsură erau obligați procuratori să fie prezenți în fața locurilor de adeverire, alături de patroni/clienti, în momentul numiri lor. Apreciem, totuși că erau prezenți, în special datorită spiritului ceremonial al procedurii din epocă.

Evident atât drumul, hrana, cheltuielile specifice slujbei și chiar îmbrăcămintea era achitate de patron⁴⁸. Având o situație care le permitea să-și plătească oameni care să-i reprezinte la procese, familiile nobiliilor înstăriți își consolidau adevărate curți, unde familiaritatea devenea o relație care se moștenește din tată în fiu. O situație similară poate fi surprinsă în cazul familiilor de Gherteniș și Muron. Un înaintaș al lui Blasiu, Konya a fost procurator al nobililor din comitatul Caraș, în anul 1365⁴⁹. Desigur, în baza unei asemenea tradiții, personajul nostru va ajunge, 50 de ani mai târziu, să-i slujească pe nobilii de Gherteniș.

Fără îndoială relația de familiaritate dintre Blasiu și această familie a fost evidentă, dar nu excludem posibilitatea ca în cazul său calitatea de *procurator* să fi corespuns unei slujbe, pe care a practicat-o și în cadrul altor curți nobiliare, mai ales că s-a susținut libertatea de acțiune a familiarului în raport cu alegerea patronilor săi⁵⁰.

Concluzii.

Un interes deosebit îl reprezintă documentul emis la 6 XI 1414, pe versoul căruia sunt menționați nobilii de Kolcha și proprietatea lor *Radychfalua*⁵¹, aflată în comitatul Timiș, iar în urma lor sunt înșirați trei nobili între care Blasiu și fratele său Dominic⁵². Deasupra acestui paragraf se află un alt rând unde sunt menționați alți trei nobili. Așa cum s-a observat acum un veac, la publicarea documentului, înscrisurile de pe verso nu corespund cu subiectul documentului, care vorbește despre cercetările efectuate de scaunul de judecată în pricina dintre Ștefan Himfy și nobilii de Gherteniș⁵³.

În cea ce privește informația de pe verso, fără îndoială ea se referă la împrăștierea nobililor de Kolcha, dispoziție pe care trebuiau să o îndeplinească oamenii regelui⁵⁴. Obiceiul de a menționa pe verso-ul documentelor nobilii ce urmau să fie împrăștiți, împreună cu cei care aveau rolul de a-i instala pe domeniul dobândit era general. Prin urmare Blasiu se număra printre cei care aveau calitatea de om al regelui, ale cărei atribuții erau similare jurilor nobiliari. Apreciem că această slujbă a fost desfășurată de nobilul din Muron, înaintea practicării activității de procurator, deci înainte de anul 1414, când figura deja printre apărătorii nobililor de Gherteniș, însă este

⁴⁸ C. Popa-Gorjanu, art. cit., în *Apulum*, p.372-374, 377-378.

⁴⁹ Temes.103; DI.52.418.

⁵⁰ C. Popa-Gorjanu, art. cit., în *Apulum*, p.369.

⁵¹ Așezare dispărută în apropierea de râul Pogănici (Milleker B., *op. cit.*, p.229).

⁵² Temes. 492, DI.53.805, Anexa 2.

⁵³ Temes. 492.

⁵⁴ Z. Iusztin, *Homines Regis. Institutionelle Aspekte aus dem ersten Teil des 14. Jahrhunderts aus dem Gebiet von Siebenbürgen und dem mittelalterlichem Banat*, în *Transylvanian Review*, vol. XX, supplement nr. 2:1, p.168-172.

imposibil de stabilit momentul când a exercitat această profesie în contextul în care, documentul care atesta activitatea sa, se pare că a fost refolosit.

Pe de altă parte nu trebuie să trecem cu vederea posibilitatea ca Blasiu să fi deținut cele două slujbe în aceeași perioadă. Există o dovadă care demonstrează că nobilii de Kolcha au fost împrăștiți prima dată, în anul 1407, dar atunci printre oamenii regelui nu era desemnat niciun nobil de Muron⁵⁵. Prin urmare Blasiu a fost însărcinat după această dată, deci în intervalul 1407-1414, când problema împrăștiării nobililor de Kolcha a fost redeschisă. O altă chestiune care prezintă interes este faptul că începând din anul 1415, acești nobili, în special Ștefan și Gheorghe vor fi procuratorii familiei Himfy și prin urmare oponenții lui Blasiu, în fața forurilor judiciare⁵⁶.

De asemenea nu poate să ne mire intenția nobilimii de a avea ca reprezentanți în fața forurilor de judecată, personaje care și-au construit o anumită carieră în cadrul instituțiilor comitatense și și-au făurit relații care uneori puteau accede până la curia regală.

Totuși, în concluzie dorim să subliniem că a existat o legătură strânsă între familiaritate, instituțiile comitatense și nobilimea provincială, înstărită. Se evidențiază tot mai clar că această stare socială a dominat activitatea majorității instituțiilor din comitate, iar slujbele oferite de ea au reprezentat o rampă de lansare pentru nobilimea mai săracă și fără proprietăți întinse.

---

⁵⁵ Temes. 388.

⁵⁶ Temes. 509, 534.

Tabel I. Activitatea juridică a lui Blasiu de Muron (1405-1418).

Nr.	Data	Loc	Referințe	Calitatea sau funcția	Instituția mandatară sau investitoare	activitate întreprinsă
1	23 VI 1405	Timișoara	Temes. 367.	jude al nobilimii sau om al vicecomitelui.	Scaunul de judecată din comitatul Timiș	Citarea lui Petru Parvus, oficial de Ghilid împotriva lui de Ozlar
2			Temes. 492; Zs. IV.2646.	Om al regelui		Punerea în stăpânire a lui Ștefan, fiul lui Simon de Kolcha și Cheorge, fiul lui Ștefan de Kolcha în proprietatea <i>Rachytalua</i> .
3	5 VI 1414	Vișegrad	Temes. 484; Zs. IV.2064.	<i>procurator</i>	Capitulul de Titel	Reprezentarea lui Iacov, fiul lui Andrei Chep de Ghereniș în pricina cu Ladislau, fiul lui Ioan Hagymas de Beregsäu.
4	17 III 1415	Cenad	Temes. 509; DI.53.822.	<i>procurator</i>		Reprezentarea lui Iacov, Andrei și Nicolae Chep de Ghereniș în pricina cu Ștefan Himfy.
5	1 V 1415	Vișegrad	Temes. 513; Zs. V.571; Zs. V.993;	<i>procurator</i>	Capitulul de Cenad	.
6	2 IX 1415	Vișegrad	DI.53.845; Zs. V.1539;	<i>procurator</i>	Capitulul de Arad.	Idem.
7	14 II 1416	Buda	DI.53.876; Temes.530;	<i>procurator</i>		Idem.
	3 II 1417	Arad	Zs. VI.71 Temes. 534;	<i>procurator</i>	Regele Sigismund	Idem.
	18 VIII 1417	Arad	Zs. VI.816 Temes. 548.	<i>procurator</i>	Capitulul de Arad	Idem.
	3 VI 1418	Buda	Zs. VI.1987.	<i>procurator</i>		Idem.
	15 XI 1418	Cenad	Temes. 556; Zs. VI.2539.	<i>procurator</i>	Capitulul de Cenad	Alegerea sa alături de alți nobili în calitatea de <i>procurator</i> al lui Andrei, fiul lui Andrei Chep de Ghereniș.

II. Itinerariul lui Blasiu de Muron (1405-1418).

anterior datei: 23 iunie 23 iunie	1405 Ghilad Timișoara
anterior datei: 5 iunie 5 iunie	1414 Titel Vișegrad
17 martie anterior zilei de 1 mai 1 mai anterior zilei de 2 septembrie 2 septembrie	1415 Cenad Cenad Vișegrad Arad Vișegrad
14 februarie	1416 Buda
3 februarie anterior zilei de 18 august 18 august	1417 Arad Arad Arad
3 iunie 15 noiembrie	1418 Buda Cenad

III. Nobili în a căror titulatură apare toponimul Muron și variantele sale etimologice.

- 1318: Buda, Lukachyo, Petrus Rufus, Iacov fiul lui Mihai și Baraba (Temes.35).
1346: Ioan, fiul lui Ilie (Dl.91.376).
1365: Konya (Temes.103; Dl.52418).
1370: Nicolae, fiul lui Buda (Temes.119).
1378: Toma (Temes.138).
1393: Ștefan și Paul, fiii lui Konya (Temes.235, 462).
1405: Blasiu (Temes.367).
1408: Francisc, fiul lui Emeric (Zs.II/2.6102, 6469).
1410: Dominic (Temes.427); 1412: Dominic, fiul lui Petru (Temes.462);
1418: Dominic (Temes.545).
1414: Ioan (Temes.489, 545).
      : Ioan de Muron – canonic de Eger (Zs.IV.1600;1416: Dl.96.905:
1417: Dl.96.947).
1415: Dionisie (Temes.505).
      : Iacov Wer (Zs.V.215; Dl.92459; Zs.V.1017).
1416: Ștefan (Zs.V.1711; Dl.92.482).
1427: Gheorghe, fiul lui Ioan (Temes.607).
      : Ioan, fiul lui Clement (Temes.607).
      : Ștefan, fiul lui Grigore (Temes.607).
      : Gheorghe Veres (Temes.608).
      : Iacov Ver (Temes.608).
      : Benedict, fiul lui Dumitru (Temes.608).
      : Iacov, fiul lui Anton (Temes.608).
1428: Iacov, fiul lui Petru (Krassó. III. 324).
      : Nicolae, Toma și Ioan, fiii lui Ladislau (Krassó. III. 324).
1441: Gheorghe, Anton și Toma (Dl.86564).
1448: Matei, Andrei și Ioan (Csánki D., op cit. CD).
1449: Nicolae, fiul lui Ladislau Ver (Dl.86.681).
      : Gheorghe și Mihai, fiii lui Iacov Ver (Dl.86.681).
1461: Ioan și Andrei (Dl.15675).
1463: Andrei, Ioan și Ștefan, fiii lui Gheorghe Ver de Temeskwz.
1467: Ioan (Dl.16.552).
1474: Andrei Ver (Dl.17626; 1509: Turul, 1905, nr.2, (CD); Dl.38.791).
1475: Francisc (Dl.17.660).

- 1479: Dumitru Konya (Dl.16.518).
1482: Valentin Moruny (Dl.18.743).
1491: Martin (Dl.46168; 1517: Dl.22.902).
1492: Emeric Murony de Kenez (Dl. 19.618).
1498: Ladislau (Csánki D., op cit. CD).

REFERINȚE

- AB = „Analele Banatului”, serie nouă.
Csánki = Csánki Dezső, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korába*, vol. I, Budapest, 1890.
DF = *Magyar Országos Levéltár. Diplomatikai fényképgyűjtemény.*
Dl. = *Magyar Országos Levéltár, Mohács előtti gyűjtemény.*
DRH I = F. Döry, G. Bonis, V. Bácskai, *Decreta Regni Hungariae*, vol. II, 1301-1457, Budapest, 1976.
Engel 1982 = Engel P., *Honor, vár, ispánság, în Századok*, 1982.
Engel 1996 = Engel P., *Magyarország világi Archontológiája 1301-1457*, vol.I, Budapest, 1996 (format digital).
Fejér = Fejér Georgius, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, I-XI, Budae, 1829-1844.
Krassó III = Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története*, III, Budapest, 1882.
Mon. Vat. Hun I/1 = *Rationes Collectorum pontificorum in Hungaria. Pápai tizedszedők számodásai, 1281-1375*, seria prima. Tomus primus, Budapest, 1887.
MindMap = Hungary in the Late Middle Ages (Map).
SIB = « Studii de istorie a Banatului ».
Temes = Ortvy Tivadar, *Temesvármegye és Temesvár város története. Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez*, vol.IV, Pozsony, 1896.
Zs. = Mályusz Elemér, *Zsigmondkori oklevéltár*. I-II. Budapest, 1951-1958.
Zichy = *A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára*. I-XII. Pest, Budapest, 1871-1931.

BLASIU DE MURON
(Abstract)

Keywords: *Timis County, administrative institutions, provincial nobility, prosecutor, magistrate judge*

Although the provincial nobility's contribution to the function of administrative institutions proved to be important, the political authority was held by the well-to-do nobility, who offered the former favourable positions, which ensures their freedom of decision in administrative units. The most useful civil servants were the prosecutors, who represented the gentry in court. Nevertheless, family relationships gave the middle nobility the right of choosing their patron according to their own interests. Regarding Timis County, there were several gentle born families and, among them, the ones of Mondola, Chechtelek or Muron stood out.